

Област Ямбол

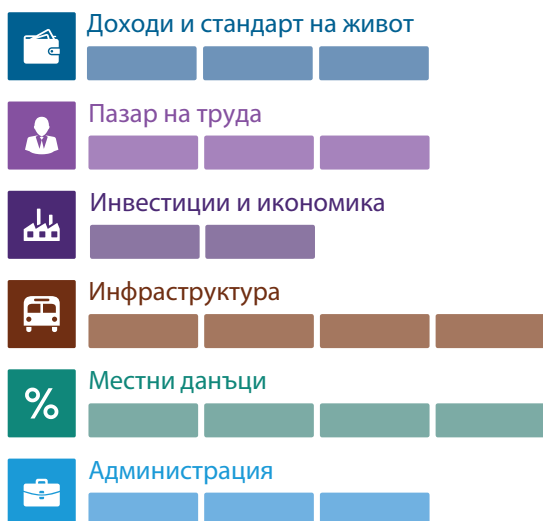
► Население (2021)	114 361
► Територия (кв.км)	3355
► Брой на населените места	109
► Дял на населението в градовете (%)	69,1

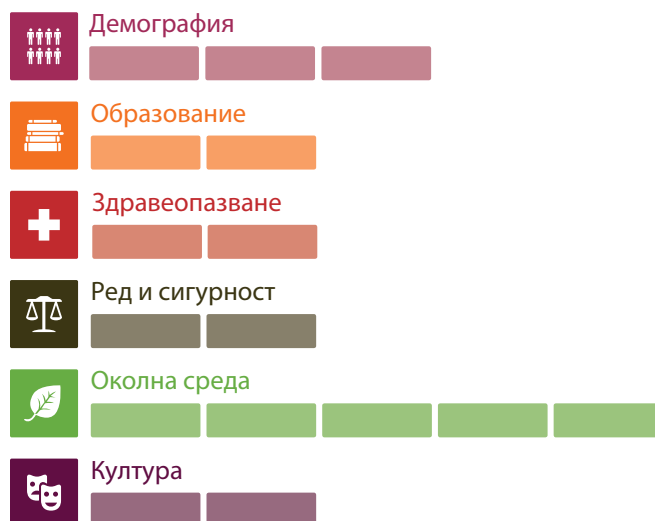
В област Ямбол продължава увеличаването на доходите и на заплатите. Нивото на бедност в областта намалява драстично. Заетостта остава ниска, а безработицата – над средната. Инвестиционната активност се свива. Ямбол се характеризира с висока гъстота на пътната мрежа, но железопътната мрежа е сред най-слабо развитите в страната. Усреднените нива на местните данъци са близки до средните в страната. Самооценките за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ се повишават, но все още остават по-ниски от средните.

Както естественият, така и механичният прираст намаляват. Представянето на учениците от областта е слабо. Въпреки че броят на общопрактикуващите лекари в областта е близък до средния, броят на лекарите специалисти и на леглата в местните многопрофилни болници са ниски. Коефициентът на детска смъртност намалява. Правораздаването е сравнително бавно. Разкриваемостта на престъпленията е относително висока. Делът на нарушената територия е ограничен. Културният живот в област Ямбол е сравнително слабо застъпен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт в област Ямбол продължава да нараства и достига 10,4 хил. лв. на човек от населението, отреждайки на областта място в долната половина на подреждането по този показател през 2020 година. Продължава и увеличаването на доходите и на заплатите. Средната брутна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 13,1 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Нивото на бедност в областта намалява драстично, но все още е над средните за страната стойности. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е 28,0% (при 19,4% в страната) през 2021 г., а този на населението, живеещо под националната линия на бедност – 24,0% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда ■■■■

Икономическата активност на пазара на труда леко намалява през 2021 г. и остава трайно под средната стойност за страната с коефициент 67,7% при 72,0% в страната. Заетостта запазва стойността си от предходните няколко години на сравнително ниско ниво – 63,2% при 68,1% в страната. Безработицата продължава да е над средната в страната.

Предизвикателство за пазара на труда остава образователният статус на работната сила, въпреки че през последните няколко години се забелязват благоприятни тенденции. През 2021 г. делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование е 23,0% (при 29,6% в страната), а на хората с основно и по-ниско образование – 20,6% (при 16,6% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години се повишава, но остава по-нисък от средния – 67,0% в областта при 69,4% в страната през 2021 година. Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 67 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■■

През 2020 г. инвестиционната активност в област Ямбол намалява. Заради относително голямата тежест на преработващата промишленост Ямбол е сред областите с относително малък брой предприятия – 46 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи намаляват и остават сравнително ниски – 1,6 хил. лв. на човек (при 3,3 хил. лв. на човек в страната). При преките чуждестранни инвестиции също се наблюдава отлив и те продължават да са сред най-ниските в страната с обем от 339 евро на човек от населението (при 3,9 хил. евро на човек в страната). Тези показатели предопределят и намаляването на произведе-

ната продукция и през 2020 г. тя е 15,2 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. на човек в страната).

При усвояването на европейски средства се наблюдава увеличение, но те все още са под средните за страната. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в област Ямбол е 2,4 хил. лв. човек от населението. В рамките на областта най-много средства усвоява община Ямбол.

Инфраструктура ■■■■

Ямбол се характеризира с висока гъстота на пътната мрежа, но железопътната мрежа е сред най-слабо развитите в страната (след област Добрич). Делът на първокласните пътища и магистралите е над средния за страната – 20,6% (при 18,5% в страната) през 2021 година. Традиционно качеството на пътищата в областта е близко или над средното за страната, но през 2021 г. делът на пътната настилка в добро състояние намалява до 36% и изостава значително от средния (42%).

Достъпът на домакинствата до интернет нараства и през 2021 г. е равен на средния за страната (83,5%).

Сравнително голям е делът на газифицираните домакинства. Инсталираните ВЕИ мощности също са относително много.

Местни данъци ■■■■

Усреднените нива на местните данъци в област Ямбол и през 2022 г. са близки до средните в страната. Сред разглежданите данъци сравнително високи са тези върху недвижимите нежилни имоти на юридическите лица и върху прехвърлянето на собственост. Същевременно ставките върху търговията на дребно и таксиметровия превоз остават доста под средните. Размерът на данъчната ставка за търговия на дребно средно за област Ямбол е 8,13 лв. на кв. м (при 12,99 лв. на кв. м в страната).

В рамките на областта най-високи са средните данъци в община Ямбол, а най-ниски – в община Елхово.

Администрация ■■■■

Самооценките на администрациите в област Ямбол за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ се повишават през 2022 г., но все още остават по-ниски от средните за страната и през 2022 година. Рейтингът за прозрачност на органите на местното самоуправление намалява леко, но средното намаление в страната е по-голямо и област Ямбол го изпреварва с оценка от 72,5% при 70,2% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■

Демография ■■■■

Както естественият, така и механичният прираст в областта намаляват. Коефициентът на естествен прираст достига -14,6‰ (при -13,2‰ в страната), а този на механичен също е отрицателен (-3,9‰).

Коефициентите на възрастова зависимост запазват нивото си, но остават сравнително високи. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е 160,8% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години – 41,0% (при 34,0% в страната).

Делът на градското население е по-нисък от средния за страната (69,1% при 73,1% в страната), както и гъстотата му – 1049 души на кв. км при 1489 души на кв. км в страната.

Образование ■■■

Коефициентът на записване в V–VII клас намалява през 2021 г., но остава над средния за страната със стойност от 89,1% (при 85,9% в страната). Делът на второгодниците е значително над средните стойности. Броят на напусналите основното и средното образование обаче е сравнително нисък. Ямбол е сред областите с най-малко на брой учители – 89 на хиляда ученици при 97 на хиляда ученици в страната.

Представянето на учениците от областта е слабо и през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 30,7 т. (при 35,3 т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература е „Добър“ 3,79 (при „Добър“ 3,97 в страната), а делът на слабите оценки – 21,0% (при 17,0% в страната).

Броят на студентите в областта е 6 на хиляда души от населението (при 32 на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■

Въпреки че броят на общопрактикуващите лекари в областта е близък до средния за страната спрямо населението, броят на лекарите специалисти е сред най-ниските (само преди този в областите Добрич и Кърджали). Броят на леглата в местните многопрофилни болници също е изключително нисък – 3,62 на хиляда души от населението (при 5,62 на хиляда души в страната).

Вероятно тези показатели обясняват и ниския брой на преминалите за лечение болни през 2021 г. – 121,7 на хиляда души от населението при 222,6 на хиляда души в страната, т.е. жителите на областта може би търсят здравни грижи извън нея.

Делът на здравноосигурените в областта остава близък до средния за страната. Коефициентът на детска смъртност намалява, но продължава да е висок.

Ред и сигурност ■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Ямбол е значително по-ниска от средната за страната, но правораздаването е сравнително бавно. През 2021 г. един местен съдия разглежда средно по 5,6 наказателни дела месечно (при 9,0 дела на съдия в страната). Делът на висящите дела е 12,6% (при 11,8% в страната), а на приключилите в 3-месечен срок дела – 82% (при 89% в страната).

Броят на престъпленията в областта е близък, макар и над средния, но разкриваемостта им е относително висока. През 2021 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 10,2 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната). Разкриваемостта им е 65,2% (при 51,7% в страната).

Околна среда ■■■■■■

Сравнително добрите оценки на област Ямбол в сферата на околната среда се дължат основно на ниския обем на образуваните битови отпадъци и на управлението им. През 2020 г. в областта са образувани 359 кг отпадъци на човек (при 409 кг на човек в страната), а 79,7% от тях се предават за третиране и рециклиране (при 69,3% в страната).

Нисък остава и обемът на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата на областта.

Няма значими промени в дела на населението с достъп до обществена канализация, но той остава близък, макар и под средния за страната през 2020 г. – 71,3% (при 76,3% в страната). Същевременно делът на домакинствата, чиято канализация е свързана с пречиствателна станция, нараства значително – до 69,2% (при 64,6% в страната).

Делът на горската територия е нисък (15,2% при 33,1% в страната), но и този на нарушената е ограничен (0,17% при 0,42% в страната) през 2021 година.

Култура ■■

Културният живот в област Ямбол е сравнително слабо застъпен. След резкия спад през 2020 г. интензитетът на културния живот в областта се засилва през 2021 година. Посещенията в кината са един от малките показатели, надхвърлили стойността си отпреди началото на пандемията – те достигат 130 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията в местните театри и музеи са съответно 128 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и 145 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната). Библиотеките в областта привличат 333 посещения на хиляда души (при 449 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Ямбол

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	10 195	10 410	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 048	13 055	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	33,2	31,4	24,0	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	69,6	68,3	67,7	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	63,1	63,2	63,2	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	9,0	(7,5)	(6,7)	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	23,3	21,3	20,6	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	19,8	23,5	23,0	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	16 153	15 177	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1777	1639	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	352	339	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	53,4	63,1	83,5	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	43,9	41,0	36,3	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	19,0	19,0	19,1	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	70,4	72,7	72,5	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	–8,7	–11,5	–14,6	–13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	–4,6	4,3	–3,9	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,04	3,94	3,79	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	31,2	35,0	30,7	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	87,0	89,8	89,1	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	78	90	89	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,8	88,4	88,6	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1701	1771	1733	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	9,6	9,0	10,2	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	5,4	7,2	5,6	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	71,9	71,3	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	362	359	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	79,5	79,7	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	114	8	130	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	329	143	145	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.